FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 28.5.2009
KOM(2009) 234 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

maataloustuotteiden laatupolitiikasta

{SEC(2009) 670}
{SEC(2009) 671}

KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

maataloustuotteiden laatupolitiikasta

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto ... 4
2. Maataloustuotteiden laatua koskevat nykyiset toimenpiteet ... 4
3. Toimintapolitiikkojen laatiminen ... 5
4. Maatalouden laatua koskevat EU:n toimenpiteet ... 7
4.1. Maataloutta koskevat EU-vaatimukset ... 7
4.2. Kaupan pitämisen vaatimukset ... 7
4.3. Maantieteelliset merkinnät ... 10
4.4. Luonnonmukainen maatalous ... 12
4.5. Perinteiset tuotteet ... 12
5. Laatupolitiikkaa koskevan EU:n kehyksen luominen ... 12
5.1. Uusien EU-järjestelmien yhtenäisyys ... 12
5.2. Elintarvikkeiden yksityisiä ja kansallisia varmennusjärjestelmiä koskevat suuntaviivat ... 13
6. Päätelmät ... 14

1. JOHDANTO

Ostaessaan EU:ssa tuotettuja elintarvikkeita ja juomia kuluttaja tekee laatutietoisen valinnan. Tarjolla on yhteisön eri perinteitä ja alueita heijastava runsas tuotevalikoima. Kuluttajat kaikkialla maailmassa ovat tästä tietoisia: EU:n elintarvikeala tunnetaan korkeasta laadustaan, mistä on kiittäminen vuosikausien, jopa vuosisatojen, kovaa työtä, investointeja, innovointia ja laatutietoisuutta.

Tämä korkean laadun perinne toimii monella tasolla. Perustasolla kaikki EU:n viljelijät ovat lainsäädännön nojalla velvoitettuja noudattamaan maatalouskäytäntöjä, jotka ovat maailman tiukimpien joukossa. Velvoitteet koskevat muun muassa ympäristönsuojelua, eläinten hyvinvointia sekä torjunta-aineiden ja eläinlääkkeiden käyttöä. Näiden perusvaatimusten lisäksi viljelijät ja elintarviketuottajat käyttävät asiantuntemustaan ja mielikuvitustaan saadakseen tuotteilleen muita, kuluttajien arvostamia yksittäisiä ominaisuuksia.

Tämä laadun tavoittelu on olennainen osa EU:n elintarvikealan strategiaa maailmanmarkkinoilla. EU on edelleen merkittävä perushyödykkeiden tuottaja, mutta leijonanosa (kaksi kolmasosaa arvossa mitattuna) sen vuotuisesta elintarvikeviennistä (joka on arvoltaan noin 70 miljardia euroa) on senkaltaisia valmisteita kuin liha, maitotuotteet, viini ja kasvirasvat.

EU:n elintarvikealan on tulevaisuudessa panostettava tähän lähestymistapaan säilyttääkseen kilpailukykynsä ja kannattavuutensa. Viljelijöille ja elintarviketuottajille tämä merkitsee kahta asiaa: ensinnäkin on tarjottava tuotteita, joissa on kuluttajien kaipaamia ominaisuuksia, ja toiseksi kuluttajille on selkeästi tiedotettava tuotteiden ominaisuuksista.

2. MAATALOUSTUOTTEIDEN LAATUA KOSKEVAT NYKYISET TOIMENPITEET

Maatalouden laatupolitiikan keskeisenä tavoitteena on tiedottaa ostajille ja kuluttajille tuotteiden ja tuotannon ominaispiirteistä[1]. Jollei ostajilla ja kuluttajilla ole tarkkoja, hyödyllisiä ja taattuja tietoja näistä ominaispiirteistä, heidän ei voida olettaa maksavan kohtuullista hintaa.

Maatalouden laatupolitiikka on kehittynyt ajan myötä. Kehitys on kuitenkin tapahtunut asteittain — väline välineeltä, ala alalta. Jos eri välineet yhdistettäisiin yhtenäisemmäksi kokonaisuudeksi ja kehitettäisiin yleistä toimintapolitiikkaa, tulokset parantuisivat entisestään. Tämän jatkokehityksen on oltava tarpeeksi joustavaa, ja siinä on otettava huomioon markkinoita hallitsevat yksityiset ja kansalliset järjestelmät sekä varmistettava innovointi. Kaaviosta 1 saa kokonaiskuvan asiasta.

Järjestelmissä voidaan suuntautua joko **varmennukseen** tai **merkintöihin**. Varmennus on paras tapa, jos sitoumukset ovat monimutkaisia. Sitoumuksista määrätään yleensä yksityiskohtaisessa erittelyssä, ja niiden noudattaminen tarkastetaan aika ajoin (esimerkiksi vuosittain); tarkastajana voi olla esimerkiksi varmennuslaitos. Merkinnät ovat yleensä paras

---

[1] Maataloustuotteiden ominaisuuksilla tarkoitetaan sekä tuotteen ominaispiirteitä (fyysiset, kemialliset, mikrobiologiset ja aistinvaraiset omaispiirteet – esimerkiksi koko, olomuoto, maku, ulkonäkö ja ainesosat) että tuotannon ominaispiirteitä (esimerkiksi tuotantotapa, kotieläintalouden laji, käytetty jalostustekniikka sekä tuotanto- ja valmistuspaikka).

keino, kun kyseessä ovat suhteellisen yksiselitteiset väitteet, jotka tuottaja tavallisesti itse esittää ja jotka tarkastetaan virallisesti.

Sekä varmennus että merkinnät voivat osoittaa, että tuote täyttää **perusvaatimukset**. Niitä molempia voidaan myös käyttää osoittamaan perusvaatimukset ylittäviä **lisäarvoa tuovia ominaisuuksia** – joko tuotteen tai tuotannon ominaispiirteitä.

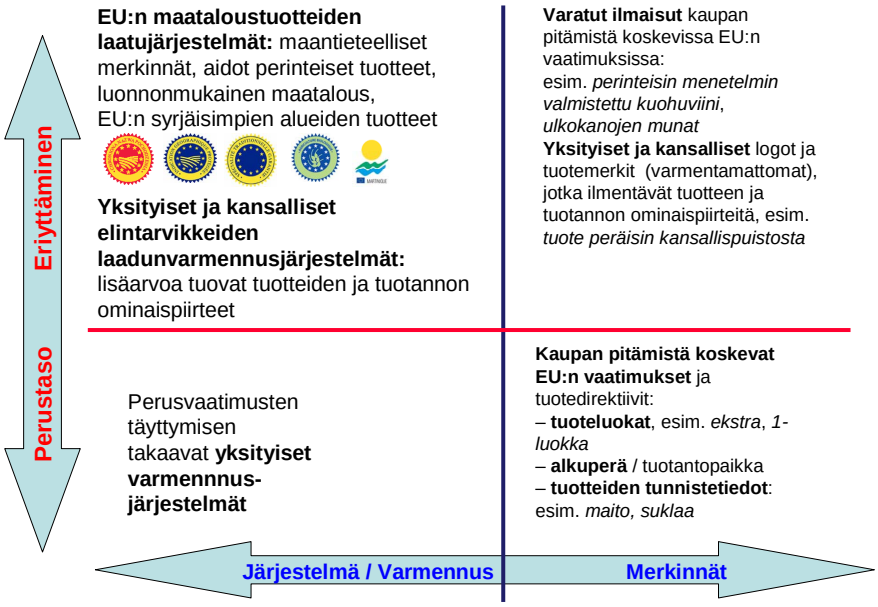

Kuva 1. Laadunvarmennusta ja vaatimusten täyttymistä koskevat järjestelmät ja kaupan pitämisen vaatimukset

3. TOIMINTAPOLITIIKKOJEN LAATIMINEN

Maataloustuotteiden laatupolitiikan kehittämistä koskevat kuulemiset alkoivat vuonna 2006 sidosryhmien kuulemisella[2], jonka jälkeen Brysselissä järjestettiin konferenssi[3] 5. ja 6. helmikuuta 2007. Komissio on myös ryhtynyt tarkastelemaan maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja aitojen perinteisten tuotteiden järjestelmiä uudelleen. Työ kulminoitui kuulemisen käynnistäneeseen vihreään kirjaan[4] ja maataloustuotteiden laadusta Prahassa 12. ja 13. maaliskuuta 2009 järjestettyyn korkean tason konferenssiin[5].

Keskeistä sidosryhmiltä saadussa palautteessa oli vahva tuki EU:n tärkeimmille laatujärjestelmille (**maantieteelliset merkinnät** ja **luonnonmukainen maatalous**) ja **kaupan**

---

2 11. ja 12. toukokuuta 2006, Bryssel. http://foodqualityschemes.jrc.ec.europa.eu/en/documents/ReportSTKHHearing_final.pdf

3 http://ec.europa.eu/agriculture/events/qualityconference/index_en.htm

4 Vihreä kirja maataloustuotteiden laatupolitiikasta: tuotestandardit, tuotantoedellytykset ja laatujärjestelmät, KOM(2008) 641, 15.10.2008.

5 Konferenssin päätelmät, ks. neuvoston asiakirja, Bryssel, 18.3.2009, nro 7696/09, AGRI 114, http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st07/st07696.en09.pdf

pitämisen vaatimuksille mutta myös toivomus yksinkertaistamisesta ja virtaviivaistamisesta. Viljelijät, tuottajat ja kuluttajat toivoivat enemmän **tuotantopaikasta** kertovia merkintöjä. Toisaalta jalostajat ja vähittäiskauppiaat varoittivat, että jalostetuissa elintarvikkeissa olevien ainesosien alkuperää maataloustuotannossa voi olla vaikea jäljittää. Kaikkien järjestelmien – EU:n, yksityisten ja kansallisten – osalta kannatettiin vahvasti yhtenäismarkkinoita ja yksinkertaistamista. Jotkin sidosryhmät, erityisesti jalostajat, varoittivat kehittämästä epäyhtenäisiä järjestelmiä, jotka aiheuttaisivat markkinoilla sekaannusta.

Näiden kuulemisten ja nykyisten toimenpiteiden tarkastelun pohjalta komissio on nostanut esille kolme keskeistä kysymystä, jotka vaativat huomiota maataloustuotteiden laatupolitiikkaa kehitettäessä:

– **Tiedotus:** parannetaan maataloustuotteiden ominaisuuksista käytävää tiedonvaihtoa viljelijöiden, ostajien ja kuluttajien välillä

– **Yhtenäisyys:** parannetaan maataloustuotteiden laatua koskevien EU:n toimintapoliittisten välineiden yhtenäisyyttä

– **Monimutkaisuus:** tehdään eri järjestelmien sekä merkinnöissä esiintyvien ilmaisujen ymmärtämisestä ja käytöstä helpompaa viljelijöille, tuottajille ja kuluttajille.

Tässä tiedonannossa esitetyt strategiset suuntaviivat ovat vastedes keskiössä komission keskustellessa tulevasta politiikasta. Maataloustuotteita koskevan laatupolitiikan pitäisi myötävaikuttaa YMP:n tavoitteiden saavuttamiseen. Maatalouden tuotantojärjestelmien kestävyyttä olisi erityisesti edelleen parannettava laatupolitiikalla, ja maataloustuotantoon tällaisissa järjestelmissä liittyvistä ominaispiirteistä olisi tiedotettava paremmin kansalaisille ja kuluttajille.

Tätä taustaa vasten ehdotetaan, että maataloustuotteiden laatupolitiikan kehittämiseen sovellettaisiin jäsentynyttä lähestymistapaa (ks. kaavio 2), joka sisältää seuraavat näkökohdat:

– Kun kyseessä ovat varmennukseen suuntautuneet järjestelmät, kehitetään **suuntaviivoja**, joilla edistetään varmennusjärjestelmien moitteetonta toimintaa, sekä pyritään varmistamaan mahdollisten uusien EU-järjestelmien yhtenäisyys[6].

– Kun kyseessä ovat merkintöihin suuntautuneet toimenpiteet, yhteisen markkinajärjestelyn puitteissa kehitetään **kaupan pitämistä koskevia EU:n vaatimuksia**.

Nykyisiä EU-järjestelmiä ja kaupan pitämisen vaatimuksia olisi lisäksi yksinkertaistettava ja selkeytettävä mahdollisuuksien mukaan.

---

[6] Sidosryhmien kommenteissa käsiteltiin erityisesti ympäristömerkin käyttöönottoa ja merkin mahdollista päällekkäisyyttä nykyisen luomujärjestelmän kanssa. Komissio laatii asiasta tutkimuksen. Lisäksi komissio valmistelee parhaillaan tiedonantoa reilusta kaupasta ja toista tiedonantoa eläinten hyvinvoinnista kertovasta merkinnästä. Se aikoo myös ottaa käyttöön vähimmäisvaatimukset kestävään kalastukseen liittyville vapaaehtoisille merkinnöille.

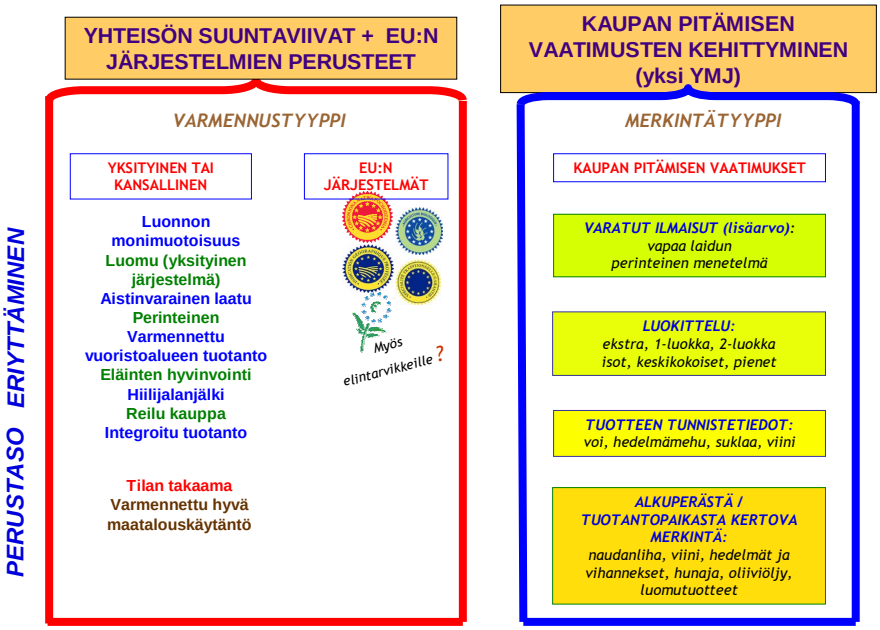

Kuva 2. Maataloustuotteiden laadunvarmennusta ja vaatimusten täyttymistä koskevien järjestelmien sekä kaupan pitämisen vaatimusten kehittäminen

4. MAATALOUDEN LAATUA KOSKEVAT EU:N TOIMENPITEET

4.1. Maataloutta koskevat EU-vaatimukset

Vihreässä kirjassa kysyttiin, kuinka viljelijät voivat parhaiten osoittaa noudattaneensa EU:n perusvaatimuksia, kuten ympäristösääntöjä, eläinten hyvinvointia koskevia vaatimuksia sekä torjunta-aineiden ja eläinlääkintätuotteiden käyttöä koskevia tiukkoja rajoituksia. Esille tuotiin kaksi eri mahdollisuutta: EU-vaatimuksista kertova merkintä tai logo tai pakollinen tuotantopaikasta kertova merkintä.

EU-vaatimuksista kertova merkintä olisi kiinnitettävä kaikkiin tuotteisiin (EU- tai tuontituotteet), jotka on tuotettu EU:n vähimmäisvaatimusten mukaisesti. Vihreään kirjaan saaduissa vastauksissa ylivoimainen osa kuluttajista, viljelijöistä, jalostajista, vähittäiskauppiaista ja muista vastaajista vastusti tällaista merkintää.

Toisaalta useat vastaajista kannattivat sitä, että tuotantopaikka merkittäisiin useammin, sillä tällaisesta merkinnästä saa hyödyllistä perustietoa maataloustuotteista. Tätä asiaa käsitellään seuraavassa, kaupan pitämisen vaatimuksia käsittelevässä kohdassa.

4.2. Kaupan pitämisen vaatimukset

Kaupan pitämisen vaatimukset ja tuotedirektiivit sisältävät teknisen kuvauksen maataloustuotteesta, sen koostumuksesta, ominaispiirteistä ja käytetystä tuotantotavasta. Kalastustuotteisiin sovelletaan omaa erityistä kaupan pitämisen järjestelmäänsä. EU:n lisäksi

näitä vaatimuksia ovat antaneet monenväliset laitokset[7]. Kaupan pitämisen vaatimuksiin sisältyy neljänlaista tietoa (ks. laatikko 1).

1. VARATUT ILMAISUT:	Esimerkiksi: ulkokanojen munat, lattiakanojen munat, ensimmäistä kertaa kylmäpuristettu ekstra-neitsytoliiviöljy ja neitsytoliiviöljy, perinteisin menetelmin valmistettu kuohuviini
2. TUOTELUOKITUS:	Esimerkiksi: hedelmät: ekstra, 1-luokka, 2-luokka munat: isot, keskikokoiset, pienet
3. TUOTTEIDEN TUNNISTETIEDOT:	Esimerkiksi: voin, hedelmämehun, suklaan, viinin tai ekstra-neitsytoliiviöljyn määritelmät
4. ALKUPERÄSTÄ tai TUOTANTOPAIKASTA KERTOVA MERKINTÄ:	Esimerkiksi: hedelmät ja vihannekset: korjuupaikka oliiviöljy: korjuu- ja puristuspaikka

Laatikko 1: Erilaiset kaupan pitämisen vaatimukset

Vihreään kirjaan antamissaan vastauksissa viljelijät, tuottajat, jalostajat, kauppiaat ja vähittäiskauppiaat kannattivat kaupan pitämisen vaatimuksia todeten, että nämä vaatimukset ovat tarpeen myyjille, jotta he voivat osoittaa myymiensä tuotteiden laadun, ja ostajille, jotta he tietävät, mitä ovat ostamassa. Samalla kaivattiin kuitenkin myös yksinkertaistamista. Kaupan pitämistä koskevia EU:n vaatimuksia kritisoitiin liian yksityiskohtaisiksi, liian normatiivisiksi – tukeudutaan pakollisiin sääntöihin vaikka vapaaehtoiset säännötkin riittäisivät – ja liian raskaiksi, jotta niitä voitaisiin nopeasti mukauttaa muuttuvaan markkinatilanteeseen.

Monet vastauksia esittäneet kaipasivat myös vapaaehtoisia varattuja ilmaisuja[8], joilla esimerkiksi määriteltäisiin vuoristoalueiden tuotteet tai vähähiilisyys. Lisäksi kuluttajat ja viljelijät toivoivat, että tuotantopaikka ilmoitettaisiin useammin (ks. laatikko 2).

Komissio aikoo tarkastella seuraavia kaupan pitämisen vaatimuksiin liittyviä näkökohtia:

– Kaupan pitämisen **yleisen perusvaatimuksen** tarve:

  Pakolliset säännöt voitaisiin vahvistaa **kaupan pitämisen yleisessä perusvaatimuksessa**. Näin katettaisiin tilanteet, joissa vapaaehtoinen lähestymistapa saattaisi vääristää yhtenäismarkkinoita tai joissa pakolliset merkinnät ovat tarpeen antamaan kuluttajille perustietoja tuotteista.

– **Tuotantopaikasta** kertova merkintä:

  Koska monet kuluttajat ja viljelijät ovat toivoneet maataloustuotteen tuotantopaikasta kertovaa merkintää, komissio harkitsee maataloustuotteiden kaupan pitämistä koskeviin vaatimuksiin lisättävää tarkoituksenmukaista merkintää ja ottaa samalla

[7] Esimerkiksi *Codex Alimentarius* -komissio ja YK:n Euroopan talouskomissio (YK/ECE)

[8] Vapaaehtoisia varattuja ilmaisuja ei ole pakko käyttää kuvaamaan tuotetta kaupankäynnissä tai pakkausmerkinnöissä, mutta jos niitä käytetään, tuotteen on vastattava vahvistettua määritelmää.

huomioon joidenkin alojen, varsinkin jalostettujen maataloustuotteiden, erityispiirteet.

Tuotantopaikasta kertova merkintä

Suuri osa kuluttajista (yli 60 %) katsoi, että alkuperä- tai tuotantopaikasta kertova merkintä pitäisi esittää sitä nimenomaisesti pyydettäessä. Jalostajat, kauppiaat ja vähittäiskauppiaat ovat epäilevämpiä ja toteavat, että asiaan liittyisi huomattavia esteitä useita ainesosia sisältävien tuotteiden ja muiden jalostettujen tuotteiden, esimerkiksi maitotuotteiden, yhteydessä[9].

Alkuperämaasta ja/tai tuotantopaikasta kertova pakollinen merkintä on otettu käyttöön muun muassa Australiassa (kaikki maataloustuotteet ja elintarvikkeet) ja Yhdysvalloissa (tietyt maataloustuotannon alat). EU:ssa tuotantopaikan pakollinen merkitseminen koskee naudan- ja vasikanlihaa, hedelmiä ja vihanneksia, munia, siipikarjanlihaa, viiniä, hunajaa, oliiviöljyä (vuodesta 2009) ja EU:n luomutuotteita (vuodesta 2010). Myös vesiviljelytuotteiden alkuperäpaikka on merkittävä.

Laatikko 2: Toiveet tuotantopaikan merkitsemisestä

– **Vapaaehtoiset varatut ilmaisut**:

Vapaaehtoisia varattuja ilmaisuja pitäisi käyttää, jos ne ovat tarpeen kertomaan tuotteiden ominaisuuksista kuluttajille (esim. ensimmäistä kertaa kylmäpuristettu ekstra-neitsytoliiviöljy ja neitsytoliiviöljy). Mahdollisena vaihtoehtona EU:n lainsäädännölle komissio tarkastelee mahdollisuutta turvautua Euroopan standardointikomitean (CEN) apuun tämäntyyppisissä yksityiskohtaisissa säännöissä.

Lisäksi komissio pohtii, olisiko mahdollista vahvistaa erityiset vapaaehtoiset varatut ilmaisut vuoristoalueiden maataloustuotteille sekä perinteisille tuotteille (ks. lisäksi jäljempänä 4.5 kohta).

Yksi tapa saada kaupan pitämisen vaatimuksista tarkoituksenmukaisempia olisi pyytää sidosryhmiä kehittämään nämä säännöt itse. Näin menetellään jo teollisuusstandardien kehittämisessä CEN:ssä (ks. laatikko 3).

Euroopan standardointikomitea (CEN)

CEN on yksityinen järjestö, jossa on 30 kansallista jäsentä EU- ja EFTA-maista. Sidosryhmät, teollisuustuottajat, standardien käyttäjät, tutkimuslaitokset, ministeriöt ja kuluttajat kehittävät yhdessä CEN:n toimintaa. CEN kehittää vapaaehtoisia eurooppalaisia standardeja (EN). Näistä tulee yhteisiä standardeja kaikissa 30 maassa. EN-standardeista on apua tavaroiden ja palvelujen Euroopan sisämarkkinoiden rakentamisessa ja kansainvälisessä kaupassa.

Laatikko 3: CEN

[9] Kaupan pitämisen vaatimusten yhteydessä tuotantopaikka tarkoittaa esimerkiksi kasvinviljelytuotteiden korjuupaikkaa, kotieläinten synty- ja kasvatuspaikkaa tai lehmien lypsypaikkaa. Jalostettujen tuotteiden alkuperäpaikka voi tarkoittaa viimeistä merkityksellistä jalostuspaikkaa, joten se ei välttämättä tarkoita maataloustuotteen tuotantopaikkaa. Alkuperää tai lähtöisyyttä koskevat, kaikki elintarvikkeet kattavat horisontaaliset säännökset on sisällytetty komission ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi elintarvikkeita koskevien tietojen antamisesta kuluttajille (KOM(2008) 40). Ehdotusta käsitellään parhaillaan Euroopan parlamentissa ja neuvostossa.

– **Kansainväliset vaatimukset:**

Komissio viittaa jatkossakin kansainvälisiin vaatimuksiin ja osallistuu aktiivisesti niiden kehittämiseen.

4.3. Maantieteelliset merkinnät

Maantieteelliset merkinnät ovat nimiä, jotka osoittavat tuotteen[10] olevan peräisin joltakin alueelta, ja tuotteen tunnettu laatu, maine tai muu ominaispiirre liittyy olennaisella tavalla sen maantieteelliseen alkuperään[11]. Maantieteellisten merkintöjen järjestelmissä suojataan teollis- ja tekijänoikeuksia, kun kyseessä ovat rekisteröidyin maantieteellisin merkinnöin kuvatut tuotteet. Järjestelmät tukevat myös kaupan pitämistä, mikä tapahtuu lähinnä antamalla tietoa maantieteellisiä merkintöjä koskevien järjestelmien noudattamisesta. Järjestelmät lisäävät tuotteiden uskottavuutta kuluttajien silmissä ja mahdollistavat tuottajien välisen reilun kilpailun.

Järjestelmiä on kolme (viineille, väkeville alkoholijuomille sekä maataloustuotteille ja elintarvikkeille) ja välineitä kaksi eli SAN (suojattu alkuperänimitys) ja SMM (suojattu maantieteellinen merkintä).

Vihreään kirjaan saaduissa vastauksissa ja aiemmissa sidosryhmien kuulemisissa kävi ilmi, että maantieteellisiä merkintöjä koskevalla EU:n järjestelmällä on laaja kannatus ja EU:n maantieteellisiä merkintöjä halutaan suojata paremmin EU:n ulkopuolisissa maissa. Maantieteellisten merkintöjen järjestelmiä on kuitenkin tarkistettava ja yksinkertaistettava. Sidosryhmät toivat esille tarpeen säilyttää tuotteiden maine ja varmistaa kestävien tuotantomenetelmien käyttö. Esille nousi myös useita muita nykyisten järjestelmien toimintaan liittyviä seikkoja ja parannusehdotuksia. Eri teollis- ja tekijänoikeuksien välisiä suhteita ja yleisnimitysten käyttöä on selkeytettävä. Rekisteröintimenettely kestää lisäksi liian kauan.

Maantieteellisin merkinnöin suojattujen tuotteiden tuottajien edustajat ovat peräänkuuluttaneet laajempia oikeuksia ja niiden käytön valvontaa – esimerkiksi tuotannon rajoittamista (kiintiöillä)[12] ja maantieteellisten merkintöjen käytön valvontaa jalostettujen tuotteiden pakkauksissa.

Komissio katsoo, että vaikka EU:n maantieteellisten merkintöjen järjestelmä on olennaisilta osiltaan moitteeton ja tarjoaa kuluttajille ja tuottajille etuja, lainsäädännön uudistaminen on kuitenkin perusteltua, jotta järjestelmää saataisiin yksinkertaistettua, selkeytettyä ja virtaviivaistettua. On myös totta, ettei kaikkien rekisteröityjen maantieteellisten merkintöjen maine ja kaupallinen potentiaali yllä yli valtioiden rajojen. Komissio valmisteleekin maaperää **maantieteellisiä merkintöjä koskevan lainsäädännön** mahdolliseksi **laatimiseksi uudelleen** seuraavien periaatteiden mukaisesti:

– Yksinkertaistaminen: olisi harkittava kaikkien kolmen järjestelmän (viini, väkevät alkoholijuomat, maataloustuotteet ja elintarvikkeet) yhdistämistä yhdeksi ainoaksi sääntelyjärjestelmäksi samalla kun säilytetään kunkin järjestelmän erityispiirteet. Muita

---

10 Maantieteellisten merkintöjen järjestelmä kattaa myös kalastustuotteet.

11 WTO:n TRIPS-sopimuksen 22 artiklan 1 kohdassa esitetyn määritelmän mukaisesti.

12 Komissio laatii kertomuksen maitokiintiöiden poistamisen vaikutuksista maantieteellisin merkinnöin suojattujen juustojen tuotantoon ja kaupan pitämiseen.

yksinkertaistamisvaihtoehtoja olisi tarkasteltava: nykyiset SAN- ja SMM-välineet voitaisiin ehkä yhdistää ja säätää EU:n suojan eri tasoista. Mahdollisessa uudessa järjestelmässä olisi säilytettävä yhteys tuotantoalueeseen ja maantieteellisten merkintöjen kollektiivinen luonne sekä taattava EU:n antama tunnustus. Järjestelmässä olisi jatkossakin pyrittävä lisäämään kuluttajien tietoisuutta maantieteellisistä merkinnöistä, varmistamaan maantieteellisten merkintöjen järjestelmän tehokas täytäntöönpano ja lisäämään järjestelmän uskottavuutta.

– Teollis- ja tekijänoikeuksia ja varsinkin erityyppisten oikeuksien välisiä suhteita olisi selkeytettävä.

– Yleisnimitykset (eli nimet, joista on tullut maataloustuotteiden tai elintarvikkeiden yleisiä nimiä): komissio pohtii, tarvitaanko selkeytyksiä, erityisesti yleisnimitysten tunnistamisessa ja siinä, miten maantieteellisten merkintöjen suojaaminen ja rekisteröiminen vaikuttaa joihinkin yleisnimiin.

– Tarvittaessa tiedot raaka-aineiden tuotantopaikasta, jos se eroaa maantieteellisessä merkinnässä ilmoitetusta paikasta.

– Varmennusvaatimusten mahdollinen ulottaminen toimitusketjun eri toimijoihin (kuten maahantuojiin ja jakelijoihin) samaan tapaan kuin luomutuotteiden yhteydessä.

Komission mielestä olisi kehitettävät **suuntaviivat** seuraavia varten:

– maantieteellisten merkintöjen käyttö mainostamaan ainesosia jalostettujen tuotteiden pakkausmerkinnöissä,

– tuottajaryhmien kannustaminen sisällyttämään kestävyysperusteet tuote-erittelyihin.

Kansainvälisellä tasolla maantieteellisten merkintöjen järjestelmä tunnetaan hyvin EU:ssa ja useissa EU:n ulkopuolisissa maissa. Erityinen lainsäädäntö puutuu kuitenkin joistakin kauppakumppanimaista tai EU-nimiä ei suojata tarpeeksi hyvin EU:n ulkopuolisten maiden järjestelmissä. Komissio ehdottaa seuraavaa:

– pyritään parantamaan suojelua EU:n ulkopuolisissa maissa kehittämällä WTO-sopimusta ja tekemällä kauppakumppaneiden kanssa kahdenvälisiä sopimuksia,

– sisällytetään maantieteelliset merkinnät väärentämisenvastainen kauppasopimuksen soveltamisalaan ja pian perustettavan, väärentämistä ja piratismia käsittelevän eurooppalaisen seurantakeskuksen toiminta-alaan,

– kahdenvälisten sopimusten nojalla EU:ssa suojatut EU:n ulkopuoliset maantieteelliset merkinnät suojataan periaatteellisesti virallisissa EU-rekistereissä.

Komissio haluaa myös lyhentää menettelyaikoja **virtaviivaistamalla hallinnollisia menettelyjä**. Vaikka rekisteröintiajat ovat lyhentyneet huomattavasti vuoden 2006 jälkeen, komissio aikoo vähentää viivästyksiä nopeuttamalla tarkastelua ja lopullisen päätöksen tekemistä. Tähän se aikoo päästä muun muassa hylkäämällä selkeästi puutteelliset hakemukset aikaisessa vaiheessa, kun samalla kuitenkin noudatetaan voimassa olevia säännöksiä.

4.4. Luonnonmukainen maatalous

Luomutuotantoa koskevassa EU:n lainsäädännössä on vuodesta 1991 lähtien suojattu merkintöjen *luonnonmukainen*, *luomu*, *ekologinen*, *eko* ja *bio* ominaislaatu ja lisäarvo. Luomutuotanto määritellään EU:n lainsäädännössä ja kansainvälisellä tasolla *Codex Alimentarius* -ohjeessa. Kuluttajat voivat näin ollen luottaa luomutuotteiden laatuun, ja kaupankäynti sisämarkkinoilla ja EU:n ulkopuolisten maiden kanssa helpottuu.

Luomutuotantoa koskevaa EU:n lainsäädäntöä[13] tarkistettiin vuonna 2007 osana vuoden 2004 luomutoimintasuunnitelmaa. EU:ssa markkinat jakautuvat edelleen sitkeästi kansallisten rajojen mukaan. Yhtenä syynä tähän on yksityisten luomumerkkijärjestelmien puutteellinen vastavuoroinen tunnustaminen ja erilaisten luomumerkkien lisääntyminen.

Komissio aikoo kehittää luomutuotantopolitiikkaa seuraavilla tavoin:

– kehitteillä on uusi EU:n luomumerkki. Sitä sovelletaan pakollisesti kaikkiin EU:ssa vuodesta 2010 lähtien tuotettaviin maataloustuotteisiin, ja sen pitäisi auttaa poistamaan luomutuotteilla käytävän kaupan esteitä sisämarkkinoilla,

– uuden asetuksen soveltamisesta esitetään kertomus neuvostolle ja parlamentille vuonna 2011,

– komissio hakee luomutuotteilla käytävän kaupan edistämiseksi luomutuotantoa koskevien vaatimusten vastavuoroista tunnustamista EU:n ulkopuolisten maiden kanssa ja myötävaikuttaa luomutuotantoa koskevan *Codex Alimentarius* -ohjeen kehittämiseen.

4.5. Perinteiset tuotteet

Aitoja perinteisiä tuotteita koskevan EU:n rekisteröintijärjestelmän avulla oli tarkoitus tunnistaa ja suojata perinteisten tuotteiden nimiä. Vuodesta 1992 lähtien on kuitenkin rekisteröity ainoastaan 20 nimitystä, joten järjestelmä on selkeästi jäänyt alle potentiaalin. Vaikka nimityksiä on rekisteröity vain vähän, sidosryhmien vastauksissa kannatetaan kuitenkin nykyistä järjestelmää.

Komissio ehdottaa, että tarkasteltaisiin, voitaisiinko ’perinteinen tuote’ määritellä varattuna ilmaisuna kaupan pitämisen vaatimuksissa (ks. edellä 4.2 kohta), ja että nykyinen järjestelmä lakkautettaisiin.

5. LAATUPOLITIIKKAA KOSKEVAN EU:N KEHYKSEN LUOMINEN

5.1. Uusien EU-järjestelmien yhtenäisyys

EU:n nykyisten laatujärjestelmien lisänä komissio pohtii, voitaisiinko luoda kehys eläinten hyvinvoinnista kertovaa merkintää varten ja, jollei toteutettavuustutkimuksesta muuta johdu, komissio sisällyttää elintarvikkeet ja rehun *ympäristömerkin* soveltamisalaan. Neuvosto on pyytänyt komissiota tarkastelemaan, millaisia vaihtoehtoja olisi tehdä *hiilijalanjälkeen* liittyviä merkintöjä ottaen huomioon alan monimutkaisuus. Sidosryhmät ovat ehdottaneet

[13] Lainsäädäntö kattaa nykyään myös vesiviljelyn.

erityisesti ympäristöalalla uusia EU-järjestelmiä, kuten luonnonarvoltaan merkittävissä tuotantojärjestelmissä tuotetut tuotteet.

Komissio haluaa varmistaa maataloustuotteiden laatua koskevien uusien EU-järjestelmien ja aloitteiden yhtenäisyyden arvioimalla ennakoivasti edellä mainitun kaltaisten mahdollisten uusien järjestelmien lisäarvoa ja järkevyyttä yhteistyössä kaikkien asianomaisten yksiköiden kanssa.

5.2. Elintarvikkeiden yksityisiä ja kansallisia varmennusjärjestelmiä koskevat suuntaviivat

Yksityisillä ja kansallisilla elintarvikkeiden varmennusjärjestelmillä on potentiaalia vastata kuluttajien ja ostajien tarpeeseen saada tietoa maataloustuotteiden ja -tuotannon ominaispiirteistä.

Markkinamenestys määrittää todennäköisesti jatkossakin yksityisten järjestelmien onnistumisen tai epäonnistumisen. Nämä järjestelmät kehittyvät sen mukaan, kuinka ne täyttävät kulutuskysynnän, kuinka paljon kuluttajat ovat valmiit maksamaan varmennetuista hyödykkeistä ja kuinka kallista järjestelmään osallistuminen on viljelijöille ja tuottajille.

Joidenkin sidosryhmien näkemyksen mukaan yksityisillä järjestelmillä voi olla haittapuolia: yhtenäismarkkinoiden vaarantuminen, kysymykset järjestelmien avoimuudesta (ja väitteiden uskottavuudesta) varsinkin, kun kyseessä ovat perusvaatimuksia varmentavat järjestelmät, kuluttajien mahdollinen harhaanjohtaminen, järjestelmien virheellinen sekoittuminen virallisiin vaatimuksiin, viljelijöille aiheutuva rasitus (erityisesti jos heidän on liityttävä useisiin järjestelmiin) ja vaikutukset kansainväliseen kauppaan[14], varsinkin suhteessa kehitysmaihin (ks. laatikko 4).

Kehitysmaat

Yksityiset varmennusjärjestelmät voivat vauhdittaa kehitysmaiden pääsyä EU:n markkinoille. Yksityistä järjestelmistä voi koitua etua, sillä ne voivat tarjota kehitysmaille hyvän tilaisuuden luomalla yhteisen kielen toimitusketjun kanssa ja voittamalla EU:n kuluttajien luottamuksen elintarvikkeiden laadun suhteen. Tarve noudattaa vaatimuksia voi kannustaa kehitysmaita uudenaikaistamaan vientipuolen toimitusketjuja. Jotkut ovat lisäksi sitä mieltä, että lisähuomion kiinnittäminen maatalous- ja elintarviketuotannon hyviin käytäntöihin voisi myös hyödyttää maan omaa väestöä, tuottajia ja ympäristöä.

Yksityisten järjestelmien vaatimukset voivat toisaalta olla hankalia joillekin tuottajille tietyissä kehitysmaissa. Kun otetaan huomioon vaatimusten noudattamisesta aiheutuvat kustannukset, kansainvälisellä lahjoitusavulla on tärkeä asema pyrittäessä varmistamaan pk-yritysten ja pienviljelijöiden osallistuminen järjestelmiin kehitysmaissa.

Laatikko 4. Elintarvikkeiden laatua koskevat varmennusjärjestelmät kansainvälisissä yhteyksissä

Komissio pitää myönteisenä sitä, että senkaltaisilla aloitteilla kuin ISEAL:n käytännesäännöt[15], joita markkinoidaan kansainvälisenä viitekehyksenä uskottavien

[14] Yksityisistä standardeista keskustellaan parhaillaan terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevässä WTO:n komiteassa.

[15] ISEAL Alliance määrittelee ja kodifioi sosiaali- ja ympäristöstandardien suunnittelussa ja täytäntöönpanossa sovellettavia kansainvälisen tason parhaita käytäntöjä.

vapaaehtoisten sosiaali- ja ympäristönormien vahvistamiselle, pyritään puuttumaan siihen, että erilaiset järjestelmät, joilla on kuitenkin samankaltaiset tavoitteet, voivat hämmentää kuluttajia. Nykyisten järjestelmien puolestapuhujat toteavat kuitenkin ryhtyneensä yhdenmukaistamiseen tähtääviin toimiin.

Tämän kehityksen ja sidosryhmiltä vihreään kirjaan saatujen kommenttien valossa komissio ei tässä vaiheessa kannata yksityisiä ja kansallisia varmennusjärjestelmiä koskevan lainsäädännön antamista. Komissio tunnustaa näiden järjestelmien yksityisen luonteen, mutta se aikoo kehittää maataloustuotteiden laatujärjestelmiä varten hyvän käytännön suuntaviivoja. Suuntaviivojen laatimisessa kuullaan sidosryhmiä.

6. PÄÄTELMÄT

Tässä tiedonannossa esitetyt strategiset suuntaviivat tarjoavat loogisen kehyksen tulevalle maataloustuotteiden laatupolitiikalle. Seuraavaksi muiden toimielinten ja sidosryhmien on aika esittää kommenttinsa, joista saadaan apua näiden ehdotusten hienosäätämisessä ja selkeyttämisessä.

Tämän tiedonannon perusteella esitettyjen kommenttien ja mahdollisten muiden lisäselvitysten valossa komissio:

– kehittää maataloustuotteiden laadunvarmennusjärjestelmiä koskevat suuntaviivat kuultuaan ensin maataloustuotteiden laadun neuvoa-antavaa ryhmää,

– valmistelee maaperää mahdollisille lainsäädäntöaloitteille, jotka koskevat maantieteellisiä merkintöjä, aitoja perinteisiä tuotteita ja kaupan pitämisen vaatimuksia, myös vapaaehtoisia varattuja ilmaisuja,

– tarkastelee mahdollisuuksia turvautua CEN-standardoimisjärjestön apuun,

– parantaa EU:n laatujärjestelmien tunnustamista EU:n ulkopuolisissa maissa.

Tämän yleisen lähestymistavan ja käytännön askeleiden pitäisi keskipitkällä aikavälillä parantaa viljelijöiden, ostajien ja kuluttajien välistä tiedonvaihtoa maataloustuotteiden laadusta, yhdenmukaistaa maataloustuotteiden laatua koskevia EU:n sääntöjä ja yksinkertaistaa järjestelmiä ja merkintöjä.